

JULIJANA PREVC

KRONIKA ŠOLE V DRAŽGOŠAH

*»Iz veka v vek, iz roda v rod,
krvi gre tek, duh išče pot...*

Oton Zupančič

Po letu 1860 je prišlo do splošnega napredka v industriji, trgovini in železničarstvu. Nastali so novi poklici, ki so zahtevali vedno več znanja.

V razpisu z dne 13. aprila 1866, ki je bil naslovljen na župni urad v Selcih, se prvič pojavi misel o ustanovitvi šole v Dražgošah, kjer naj bi bili farani že takrat pripravljeni graditi šolsko poslopje. Vendar je potem stvar

Osnovna šola v Dražgošah iz leta 1894

Šolski okraj: *črany*.

Šolska popisnica

za javne, zasebne, osnovne, meščanske šole

pošta: Želenci; želez. postaja: Drobeta; brzojavna postaja: Želenci

[illegible]

Obrazec A 67a.

Šolska popisnica za osnovno šolo v Dražgošah, ustanovljeno leta 1894 (Arhiv Slovenskega šolskega muzeja)

kar za nekaj časa obstala.¹ Med tem časom pa je bil sprejet nov šolski zakon, ki je namesto stanovom primernih treh osnovnih šol uvedel eno samo osemletno obvezno osnovno šolo. Leta 1869 je dežela Kranjska uvedla šestletno redno šolsko obveznost in dveletno ponavljalno šolo (ob četrtkih v zimskih mesecih). Šolska obveznost je trajala od 6. do 14. leta starosti.²

Leta 1889 je župnik Franc Boncelj začel poučevati dražgoško mladino poleg verouka tudi branja, pisanja in računanja. Ker to ni bila redna šola, niti ni bilo šolskega poslopja, je poučeval v cerkovnikovi hiši (mežnarija), ki je stala na mestu prve dražgoške šole in je bila zgrajena 1866.³

Leta 1894 so mežnarijo prezidali in preuredili za šolo, cerkovniku pa so sezidali novo hišo. Šolsko poslopje je bilo primerno urejeno. V pritličju je bilo dvosobno učiteljevo stanovanje, zgoraj, v prvem nadstropju, pa šolska soba. Nasproti nje je bil kabinet, kjer so bili shranjeni razni učni pripomočki. Vhod v učilnico je bil s severne strani, nasproti cerkve.⁴

Leta 1894 je bila v Dražgošah ustanovljena redna enorazrednica. Šolski okoliš je zajemal vasi Dražgoše in Rudno. Neposredno pred pričetkom šolskega leta je okrajno šolsko oblastvo popisalo vse šoloobvezne otroke. To so bili otroci, stari od 6 do 14 let. Kdor ni vpisal svojega otroka v šolo, je

Šolski okraj: Kranj
Šolsko leto: 1900/1901.

Enorazredna ljudska šola v Dražgošah.

Šola

Šolsko naznanilo.

Matevž Luznar

rojen: dne 11. septembra 1881 vasi Rudno na Kranjskem.
učev. št. I skupine I oddelku

Četrtletje	I.	II.	III.	IV.
Naznanilo	2	1	1	1
Priloga	1	1	1	1
Varnostno	3	2	2	2
Branje	2	1	1	1
Slovan				
Francija in splošno				
Rafanost in oblikovanje	2	2	1	1
Prirednomantra				
Znanje in splošno				
Pisnjo	2	1	1	1
Ravnje				
Polje	2	2	2	2
Telovadba	2	2	1	1
Znanje račna dela				
Znanje račna dela	4			1
Znanje račna dela				
Datum izdaja	17.11.1900	9.3.1901	16.1901	30.7.1901
Podpis staršev	<i>Grigor</i>	<i>Luci</i>	<i>Griga</i>	<i>Luci</i>
Učitelj je: <i>spomniš</i> (vsi razredni učitelji).				
 				

Pregled redov:

Redov:	1	2	3	4	5
Naznanilo	2	1	1	1	1
Priloga	1	1	1	1	1
Varnostno	3	2	2	2	2
Branje	2	1	1	1	1
Slovan					
Francija in splošno					
Rafanost in oblikovanje	2	2	1	1	1
Prirednomantra					
Znanje in splošno					
Pisnjo	2	1	1	1	1
Ravnje					
Polje	2	2	2	2	2
Telovadba	2	2	1	1	1
Znanje račna dela					
Znanje račna dela	4				1
Znanje račna dela					

Spričevalo Matevža Luznarja za šolsko leto
1900/1901

moral plačati globo od 1 do 20 goldinarjev, in če tega ne bi mogel plačati, bi moral iti za en dan ali štiri dni v zapor.⁵

Prvi učitelj je bil Ivan Stupica, ki je v Dražgošah služboval do leta 1917, ko je odšel v Mošnje. V času njegovega službovanja je verouk poučeval župnik Boncelj, pozneje župnik Anton Pfajfar. Ivan Stupica je ustanovil Bralno društvo ter Hranilnico in posojilnico.

V začetku so se vaščani težko navajali na redno šolo. Ščasoma so le spoznali, kako potrebno je šolanje njihovih otrok. Učitelj je pa razumel, da morajo otroci pomagati pri kmečkih delih, in jim je izostanke opravičil (npr. »krompirjeve počitnice« spomladi in jeseni).⁶ Uradno pa je bil otrok lahko odsoten, če je bil bolan, če so zboleli njegovi starši ali sorodniki in so potrebovali njegovo pomoč, če je bilo slabo vreme in če ni mogel priti v šolo zaradi slabe poti.⁷

Stupice se njegovi učenci spominjajo kot strogega, a sicer prijaznega učitelja. Svoje učence je veliko naučil. Otrokom, ki so prišli iz drugih krajev služiti v Dražgoše, je upravičeno pravil: *»O, s tabo bo pa križ, predno boš nas dohitel.«*

Pred pričetkom šolskega leta je Stupica z vozom pripeljal v Dražgoše šolske potrebščine (navadne, računske in lepopisne zvezke, risanke, peresa, držala za peresa, svinčnike). Spravil jih je v posebno omaro in potem jih je eden izmed pridnih učencev prodajal petnajst minut pred pričetkom pouka. Starši so bili namreč po zakonu dolžni priskrbeti otrokom vse potrebne šolske knjige in druge učne pripomočke.

Stupica je poučeval tudi v Podblici. V Dražgošah je bil pouk ob ponedeljkih, torkih in petkih.⁸

Za Stupico je v Dražgoše prišel Viktor Kregar. Ob koncu šolskega leta je bil poklican k vojakom. Nasledila ga je Alojzija Jeglič, ki je poučevala v Dražgošah kar 34 let.

Po prvi svetovni vojni so propagirali delovno šolo, poudarjena je bila samostojnost otrok in vzgoja samozavesti. Namesto nemščine je bil uveden pouk srbohrvaščine. Uvedli so pouk ročnih del in praktičnega gospodarskega znanja.

V prvih povojnih letih je obiskovalo šolo od 112 do 120 otrok. Zato se je leta 1925 razširila v dvorazrednico. Na podstrešju šolskega poslopja so naredili dve sobici za novega učitelja. To je bil Ivan Resman, ki je ostal na šoli dve leti. Nasledil ga je Jože Zupančič.

Leta 1930 je odšel v pokoj župnik Anton Pfajfar. Na njegovo mesto je prišel Franci Hiti, prej upravnik na Turjaku. V šoli je poučeval verouk.

Leta 1935 je šolski upravitelj Jože Zupančič odšel na službo v Selca, na njegovo mesto je prišel Rafael Pertot, prej učitelj v Naklem pri Kranju.

Spomladi 1937 se je pojavila davica. V začetku so mislili, da je angina. Ena učenka je zaradi bolezni umrla.⁹

V času med obema vojnama so imeli otroci prvih treh letnikov pouk popoldne, otroci naslednjih treh letnikov dopoldne (od osmih do nekaj minut čez dvanajst) in to vse dni v tednu razen četrтка in nedelje. Ob torkih in petkih so imeli prvo uro verouk. Ob četrčkih je bila t. i. ponavljalna šola, ki so jo obiskovali otroci sedmega in osmega letnika. Otroci ponavljalne šole so imeli verouk peto uro.¹⁰ Sicer po šolskem zakonu z dne 5. decembra 1929, ki je poenotil vso osnovno šolo v okviru takratne jugoslovanske države, ponavljalne šole ni bilo več. Šolski zakon je utemeljil splošno osemletko

(štiriletno osnovno šolo in štiriletno višjo narodno šolo). Otroci od 7. do 15. leta starosti so bili šoloobvezni. Ponavljalna šola se je spremenila v višja razreda narodnih šol. Vendar se je na podeželju ohranil v bistvu star šolski sistem, saj višja narodna šola tu ni imela sedmega in osmega razreda in so bili otroci deležni le šest let rednega šolanja, potem pa je sledila, vsaj v Dražgošah je bilo tako, dveletna ponavljalna šola.¹¹

V šoli so pred pričetkom in po končanem pouku molili. Preden so odšli iz šole, so rekli: »Zbogom.« Potem so lahko odšli domov.

Poleg dveh cerkvenih praznikov so praznovali še: sv. Sava (svetnik pravoslavne cerkve), Slomškov dan, Vidov dan (28. junij, ko je bil zaključek šole). Te dneve je bila v cerkvi najprej maša, nato pa proslava v šoli. Pouka prost dan je bil tudi 13. december, dan sv. Lucije.

Otroci so od sv. Marka dalje v šolo hodili bosi, ker je bilo rečeno, da je zemlja že žegnana. Včasih je bila namreč na sv. Marka procesija. Pozimi pa so imeli obute čevlje, kakršne je kdo pač imel.

Malico so nosili od doma. Kruh, včasih morda še kakšno jabolko, to je bilo vse, kar so imeli za malico.

Šolske potrebščine so dekleta nosila v cekarjih, fantje pa so imeli torbice,

Šolski okraj Kranj.
Šolsko leto 1902/1903

Enorazredna ljudska šola v Dražgošah.

Šolsko naznanilo.

Ivana Luznar

rojena dne 4. maja 1899 v vsi Rudnem na Krnskem,
učiteljica nižje skupine II. oddelka.

Letiliste	I.	II.	III.	IV.
Najem	1	1	1	1
Puškov	1	1	1	1
Varnostni	2	2	2	2
Bratje	1	1	1	1
Sestra	1	1	1	1
Prispevek na splošno	1	1	1	1
Razredni in učiteljski	1	1	1	1
Priloge in dodatki				
Prihodek in izdatki				
Prihodek	2	2	2	1
Razredni	2	2	1	1
Prije	1	1	1	1
Travniki	2	2	2	2
Zemlja in voda	2	2	2	2
Zemljiščni in vodni	2	2	1	2
Prihodek in izdatki				
Prihodek	12.12.1902	11.12.1902	2.5.1903	31.7.1903
Prihodek	Ivan Luznar	Ivan Luznar	Ivan Luznar	Ivan Luznar
Prihodek	Ivan Luznar	Ivan Luznar	Ivan Luznar	Ivan Luznar

Pregled redov:

Redov	1	2	3	4	5
Skupnost	priloge	priloge	priloge	priloge	priloge
Skupnost	priloge	priloge	priloge	priloge	priloge
Priloge	priloge	priloge	priloge	priloge	priloge

Spričevalo Ivane Luznar za šolsko leto
1902/1903

ki so jih nosili na hrbtu. Prvi dve leti so pisali na tablice, ki so jih brisali s krpicami. V začetku so pisali s svinčnikom, kasneje s peresom. Za lepopis so imeli posebne zvezke. Črke so se učili pisati po pravilu: tanko gor, debelo dol. Lepopisne zvezke so imeli med šolskim letom ves čas v šoli, na koncu pa so jih nesli domov.¹²

Učiteljica Jegličeva je učencem za nagrado, če so znali, dala listke različnih barv. Listke so spravljali in kar tekmovali, kdo jih bo imel več. Za pet listkov so dobili podobico.¹³

Jeseni 1937 je bil šolski upravitelj Rafael Pertot kot kontraktualec (pogodbenik) razrešen službe. V Dražgošah je ostal do januarja 1941, ko je dobil novo službeno mesto na Ilovi Gori pri Grosupljem. Na njegovo službeno mesto sta prišli najprej Gabriela Veber, nato Vera Novak. Slednja se je po razsulu kraljevine Jugoslavije umaknila k staršem v Ljubljano. Alojzija Jeglič je poučevala, dokler Nemci niso zapečatili šole. Učiteljico so hoteli izseliti, a se je 2. julija 1941 pred aretacijo umaknila k sestri v Ljubljano.¹⁴

V poletju 1941 sta bila v šoli v Dražgošah dva tečaja nemščine, ki sta trajala po tri tedne. Vodila sta ju nemška učiteljica. Prvi tečaj je vodil učitelj, ki je bil bolj športne narave in je dajal prednost telovadbi, drugi tečaj pa

Kat. šte.

IZPUSTNICA.

potpisana dne 4. maja 1941 v (na, pri) *Dražgošah*
 na *Konvenciji* z *katehizma* verskopovedanja, učna kn.
 1. razreda *višje* skupne 3 oddelka na 1 razredni
 ljudski šoli v (na, pri) *Dražgošah*
 je izdala od 17. septembra 1941 do 31. marca 1942.
 torej vsega skupaj 6 let 6 mesecev v ljudski šoli ter prejeto ali

avsojem izstopu naslednje rede:

Naravnost: *primarna*
 Področje: *druga*

Iz posameznih učnih predmetov:

Predmet	Napredek
Verboznanstvo	<i>dobro</i>
Branje	<i>prva dobro</i>
Slovenski jezik	<i>dobro</i>
Slovnica	<i>prva dobro</i>
Pravopisje in spleje	<i>prva dobro</i>
Računstvo in geometr. oblikostovje	<i>prva dobro</i>
Prirodnoznanstvo	<i>prva dobro</i>
Zemljepisje in zgodovina	<i>dobro</i>
Pisanje	<i>prva dobro</i>
Risanje	<i>prva dobro</i>
Peje	<i>dobro</i>
Telovadba	<i>razredno</i>
Ženska ročna dela	<i>prva dobro</i>

Vnanja oblika pomenih izdelkov: *lična*

Število zamujenih šolskih polni: opravičenih — neopravičenih

Ker je ta učna izdostila zahtevam § 21. državnega šolskega zakona z dne 2. maja 1883, razuma § 17. državnega šolskega zakona z dne 29. aprila 1873, ki 21. je odvezana: doli-
 zeno, boditi nadalje v šolo.

Vodstvo 1. razredne v (na, pri) *Dražgošah* ljudske šole

dne 31. marca 1942.

šolski voditelj

Anton Pajfer *Jožica Knapica*
 učitelj učiteljica

Obrazložje: A.

Šolski voditelj: Ivanke Luznar.

Izpisnica Ivanke Luznar iz dražgoške šole leta 1908

je vodil učitelj, ki je dal prednost glasbi. Igral je harmoniko. Zvečer so imeli tečaj odrasli.¹⁵

V avgustu 1941 je šla čez Jelovico in Dražgoše prva hajka. Med žrtvami, ki so jih Nemci ustrelili 11. in 13. januarja 1942, so bili tudi šolarji. Vas je bila požgana in porušena, med drugim tudi šola. Ves inventar, knjižnica (209 učiteljskih knjig in 190 knjig za učence), učila, uradne knjige, arhiv, vse je bilo uničeno. Poslopje je bilo minirano in do tal porušeno.

Rednega pouka potem do leta 1945 ni bilo. Spomladi tega leta je poučeval otroke v branju, pisanju in računstvu Jože Žbontar, trgovec in gostilničar na Rudnem. Marija Vrhunc je poučevala verouk.

Takoj po padcu Nemčije se je vrnila v Dražgoše učiteljica Alojzija Jeglič. Gasilci na Rudnem so za zasilno učilnico odstopili svoj gasilski dom, saj v Dražgošah zaradi popolnega porušenja ni bilo mogoče dobiti ustreznega prostora. V gasilskem domu so napravili lesena tla, naredili klopi in tablo.

15. oktobra 1945 se je začel redni pouk. V štirih razredih je bilo vpisanih 78 otrok. Manjkalo je vseh učnih pripomočkov. Zvezkov in svinčnikov so imeli le za prvo potrebo.

25. oktobra je prišel iz Selc učitelj Lojze Markič. Učenci so z učiteljem pridno pripravljali proslave ob različnih praznikih in obletnicah. Vsi učenci

Enorazredna ljudska šola v Dražgošah.

Dežela: Kranjska Šolsko leto: 1912/13
Šolski okraj: Kranj Kat. šte.: 2

Šolsko naznanilo ponavljalne šole.

rojena dne 17. junija 1899 vna Rudnem
na Kranjskem, rimsko-katoli veroizpovedanja, v šolo vstopil sploh
dne 15. septembra 1945.

v ponavljalno šolo vstopil dne 15. oktobra 1945, učence
2 tečaja ponavljalne šole, se je učil, tako:

Četrtnost	I.	II.	Opomba
Vedstvo	1	1	Splošno za praznik v II. tečaju ponavljalne šole Ta učenci: H. Podpis roditeljev ali njihov namestnikov: <u>Antonija Luznar</u> I. II.
Pričetnost	1	1	
Versnost	2	2	
Branje	2	2	
Pisane	2	2	
Slovenski učni jezik	2	2	
Rečunstvo in geometrijsko oblikoslovje	1	1	
Priradostništvo (gledališča in priradostništvo)	2	2	
Zemljepis in zgodovina	2	2	
Risanje	1	1	
Tekovadba	2	1	
Zemlja ročna dela	2	1	
Knjižniški poski	2	2	
Gospodinjstvo	2	2	
Zunanja oblika posmenih izdelkov	2	2	
Število znanih opravil	2	2	
Šolski politiki	2	2	
Datum izdaje	31. 1. 1945	30. 4. 1943	
Uradi: pečat:	<u>Lojze Markič</u> šolski voditelj razredni učitelj		
kateri:			

Pregled redov.

Stopnja	Vedstvo	Pričetnost	Naprednost	Članstvo
I.	brezvedstvo	brezpričetnost	breznaprednost	brezčlanstvo
II.	brezvedstvo	brezpričetnost	breznaprednost	brezčlanstvo
III.	brezvedstvo	brezpričetnost	breznaprednost	brezčlanstvo
IV.	brezvedstvo	brezpričetnost	breznaprednost	brezčlanstvo

Spričevalo Antonije Luznar za ponavljalno šolo v Dražgošah za šolsko leto 1912/1913

Obratno 66 h.

so bili naročeni na mladinski tisk (Ciciban, Pionir), ki so se v začetku uporabljali tudi kot učne knjige.¹⁶

Obvezno šolanje je trajalo sedem let (4 leta osnovne šole in tri leta višje osnovne šole ali nižje gimnazije).¹⁷

Pred pričetkom šolskega leta 1947/48 je bil Lojze Markič premeščen v Železnike. Na njegovo mesto je prišla Ana Sajovic.

V tem šolskem letu je obisk padel na 40 %, ker so se pri otrocih pojavile hude ošpice.

Učiteljica Alojzija Jeglič je zaradi slabih oči in sklepne revme želela iti v pokoj. Vendar bi šola ostala brez učitelja, ker je bila Ana Sajovic premeščena na Zgornjo dolino pri Trziču. Tako je Jegličeva potem še ostala.

V Železnikih so septembra 1948 odprli novo osnovno šolo, katere šolski okoliš je zajel tudi vas Rudno. Vas Dražgoše je imela le 40 šoloobveznih otrok, ki so z novim šolskim letom 1948/49 obiskovali pouk v leseni baraki v Dražgošah. Šolski prostor je meril 30 kvadratnih metrov.

V vasi ni bilo stanovanja za učiteljico. Posestnik Andrej Marenk (Pikcov) je odstopil svojo kaščo, da se je njen zgornji del pozidal za stanovanje.

Soloobvezni otroci so bili z delom preobremenjeni. Pomagali so pri poljskem delu in pri obnovi vasi: podajali in nosili so opeko, vozili material... Večkrat so se peljali s tovarnjakom v Škofjo Loko ali v Kranj, kjer so raztovarjali vagone in natovarjali tovarnjake. Včasih do delali tudi ponoči.

Začasno šolsko poslopje v leseni baraki v letu 1951

K pouku pa so vestno prihajali, včasih celo po neprespani noči. Nekateri otroci so bili preslabo hranjeni. Pogrešali so zlasti sladkor, pa s kruhom je bilo treba varčevati.

Jeseni 1949 je bila slovesno odprta cesta Rudno–Dražgoše Na Pečeh (do žage). Cesta je veliko pomenila za obnovo Dražgoš. Avtomobili so sedaj lahko pripeljali cement in opeko v vas. Iz vasi so vozili deske in apno, ki so ga kuhali v Dražgošah.

Leta 1950 je bila znova uvedena osemletna šolska obveznost, štiriletne nižje gimnazije so postale obvezne.

Poverjenišтво za prosveto in kulturo v Kranju je učiteljici Jegličevi dalo priznanje za uspešno delo pod težkimi pogoji. Leta 1951 je bila po 41-letni delovni dobi upokojena. Odlikovana je bila z redom dela.

Oktobra 1951 je prišla v Dražgoše, sprva nadomeščat Jegličevo, potem na redno delovno mesto, učiteljica Vida Svetek. Poučevala je tri leta.

9. novembra 1952 so Dražgoše dobile telefon, kar je bilo velika pridobitev za oddaljeno gorsko vas.

Spomladi 1953 so začeli z gradnjo novega šolskega poslopja. Delavcem iz Prekmurja so pomagali domačini. Šolarji so pomagali pri prelaganju kamenja.

Učiteljica Julči Strnad je prišla v Dražgoše jeseni 1954. Večino prvega polletja je bila bolna, tako da učenci ob polletju niso bili ocenjeni in niso dobili spričeval. Žalostno so ugotavljali, da ni nič »fletno«, če ni spričeval. Vendar so v drugem polletju vse dohiteli. Iz Olševka je prišla učiteljica Marija Kranjc, ki je pomagala Strnadovi razlagati učno snov. Do konca šolskega leta sta z učenci vse nadoknadili.

Julči Strnad je 1956 šolo zapustila, ker je bila premeščena na osnovno šolo na Bukovici.

Ob polletju šolskega leta 1957/58 so se preselili iz barake v novo šolsko poslopje. Pouk so imeli v jedilnici, ki so jo opremili še s starim pohištvo. Vendar je bilo počutje že tedaj udobnejše in lepše.

Slovesno so šolo odprli v okviru praznika nekdanje občine Železniki, 12. januarja 1958. Iz jedilnice so se preselili v novo in z novim pohištvo opremljeno učilnico. Istega leta je bila uvedena obvezna osemletna osnovna šola.

Leta 1959 so se pionirji vključili v tekmovanje mladih zadružnikov. Obljubili so, da bodo skrbeli za urejenost šole in bližnje okolice.

Od 3. oktobra do 20. januarja je na šoli poučevala učiteljica Kati Verčič iz Železnikov, ker je bila učiteljica Marija Kranjc na porodniškem dopustu.

14. maja 1960 je Dražgoše obiskalo približno 700 študentov fakultete za strojništvo in elektrotehniko iz Ljubljane. Ob tej priložnosti so na šolskem dvorišču izvedli pester program, v katerem so poleg domačih recitatorjev sodelovali študentje igralske akademije iz Ljubljane in pevski zbor osemletke iz Železnikov.

Leta 1962 je šolski odbor s centrom za pionirska letovanja sklenil desetletno pogodbo, s katero je omenjeni center vzel v najem šolske prostore za počitniški čas. Najemnina naj bi se porabila za popravila šole.

S prvim januarjem 1963 je šola v Dražgošah postala oddelek osemletke v Železnikih. Finančno poslovanje in upraviteljski posli so bili preneseni na matično šolo v Železnikih.

Učiteljica Marija Kranjc je med poletnimi počitnicami 1963 zapustila

Osnovna šola v Dražgošah v letu 1994 (Foto Jaro Novak)

Dražgoše in se preselila v Novo mesto. Med Dražgošani je bila zelo priljubljena, zato se je od njih težko poslovila. Na njeno mesto je prišla učiteljica Kristina Sokolov. Veselje do poklica jo je zelo približalo otrokom. Vendar so jo otroci že po prvem polletju izgubili. Postala je srečna mamica. Zaradi porodniškega dopusta je ostalo učiteljsko mesto v Dražgošah prazno. Zato je 4. februarja 1964 začel poučevati učitelj Franc Benedik. Na šoli je ostal do zaključka šolskega leta 1963/64.

S šolskim letom 1964/65 je v Dražgoše prišla učiteljica Pavla Trček, poročena Suwa, ki je tu službovala 15 let. Njena velika ljubezen so bile gledališke predstave, za katere ni manjkalo priložnosti.

Leta 1964 je šola sprejela na letovanje 600 učencev iz ljubljanske šole Ledina. V zahvalo za lep sprejem so dražgoški šoli podarili star, vendar še dober klavir. Tudi mnogi drugi obiskovalci so poklonili šoli kakšen dar. Knjižnica se je tako precej obogatila.

Med šolskim letom 1966/67 je s skupščine občine Škofja Loka prišel predlog o ukinitvi šole v Dražgošah zaradi premajhnega števila otrok. Na sestanku, 4. maja, so vaščanom prikazali dobre in slabe strani ukinitve. Starši so se odločili, da šola ostane in da se le učenci višjih razredov vozijo v Železnike.

V času porodniških dopustov so učiteljico Pavlo Suwa nadomeščali: Milka Gartner, Lojze Kržišnik in Marija Lotrič. Lojze Kržišnik je bil še

posebno priljubljen med doraščajočo mladino. V zimskih mesecih je organiziral plesni tečaj, katerega so se udeležili vsi mladi.

4. avgusta so v Dražgošah odprli novo cesto Dražgoše–Jamnik in po njej naj bi se pripeljali novi turisti v Dražgoše.

Med polletnimi počitnicami 1970 so adaptirali šolsko poslopje. Prepleškali so vse zunanje lesene okenske dele in vse rolete, tudi v dvorani. V učilnici so ponovno lakirali parket. V tem letu so kupili tudi prvo telovadno orodje: švedsko omaro in švedsko klop. Odstranili so en kamin in za ogrevanje kupili trajnožarečo peč.

Ob koncu šolskega leta 1970/71 so se učenci udeležili zaključne proslave v Železnikih, ki je bila prirejena ob podelitvi Cicibanove bralne značke. Učencem se je proslava še posebno vtisnila v spomin, ker se jim je s svojimi pesmimi predstavila Neža Maurer.

13. marca 1972 je v Dražgošah pričela delovati mala šola. Obiskovalo jo je 11 otrok, in sicer dvakrat tedensko po dve uri.

V septembru so oddali dva šolska prostora v najem delavkam iz Iskre, ki so bile na praksi. Spomladi je Iskra te iste prostore vzela v najem za skladišče. Tako je šola z najemnino lahko krila del stroškov, ki so nastali pri popravilu strehe. Nekaj denarja pa so namenili za nabavo nujno potrebnih učnih pripomočkov.

21. junija 1973 so učenci 4. razreda skupaj z učenci iz Železnikov in drugih šol odpotovali na 10-dnevno taborjenje v Fažano pri Puli. To je bila prva šola v naravi za dražgoške šolarje. Hitro so se prilagodili novemu načinu življenja v taboru. Za večino otrok je bil to prvi stik z morjem. Delo v taboru so prilagodili vremenskim razmeram. Otroci so imeli šolo v naravi združeno s plavalnim tečajem. Največji uspeh šole je bil v tem, da so se prav vsi učenci naučili plavati. Učenci so si ogledali Pulo in njene znamenitosti. 1. julija so se vrnili domov vsi zdravi in zadovoljni.

22. julija je bilo slovesno odkritje spomenika borcem Cankarjevega bataljona in dražgoškim žrtvam. Pri gradnji spomenika so sodelovali trije umetniki: slikar Ive Šubic, kipar Stojan Batič, slikar in arhitekt Boris Kobe.

Septembra 1976 je svojo službeno pot v Dražgošah nastopila Francka Bešter, poročena Frakelj.

Med zimskimi počitnicami šolskega leta 1976/77 je bil prvič organiziran smučarski tečaj. Vodil ga je domačin Miha Habjan.

3. maja 1977 dopoldne si je spomenik in mozaik v Dražgošah ogledal predsednik SFRJ, Josip Broz-Tito. Obiskal je tudi gostilno pri Urbanu.

V maju in juniju 1978. leta je učence 1. in 2. razreda poučevala Cilka Sep, ki se je vozila v Dražgoše iz Železnikov. Francka Frakelj je odšla na porodniški dopust.

V juliju 1978 so začeli šolsko zgradbo adaptirati za celodnevni pouk. Prestavili so vhod, nekdanjo mladinsko sobo so preuredili v kuhinjo, vežo pa v jedilnico. Mladina je dobila svoj prostor v nekdanji zbornici. Največja pridobitev adaptacije je bilo centralno ogrevanje vseh prostorov v šolski zgradbi, tudi obeh stanovanj in dvorane. Vse peči, ki so bile prej v uporabi, so prodali oziroma odpeljali na podružnični šoli v Davčo in Selca. Adaptirano je bilo tudi manjše stanovanje v šolski zgradbi.

26. novembra 1978 je šola v sodelovanju z mladinsko organizacijo in ZB priredila proslavo v Jelenščah in v vasi Pri Cerkvi. Odkriti sta bili dve spominski plošči žrtvam dražgoške tragedije.

5. februarja 1979 so v Dražgošah začeli s celodnevnim poukom. Na šoli so poučevale tri učiteljice. S porodniškega dopusta se je vrnila Francka Frakelj, ki je prevzela 1. in 2. razred, Pavla Suwa 3. in 4. razred, Dragica Sluga, ki je do tedaj nadomeščala Francko, pa je poučevala v vseh razredih likovni in glasbeni pouk ter telesno vzgojo. Vodila je tudi vsakodnevno rekreacijo, pletilski in tehnični krožek. Za delo celodnevne osnovne šole so se zanimali tudi učitelji iz raznih krajev Slovenije. Šola je gostila učitelje iz Porabja ter Sovodnja iz Italije.

Med letnimi počitnicami se je preselila v Škofjo Loko učiteljica Pavla Suwa, ki je šoli darovala 15 let dela in moči.

Leta 1980 je osnovna šola v Dražgošah gostila učitelje iz Švice.

2. aprila 1981 je Dražgoše obiskala Lidija Šentjunc, ki se je bila odločila, da bo prav tu s svojimi najožjimi sodelavci in prijatelji praznovala svoj 70. rojstni dan.

Vsako leto so imeli težave z materialom, ki so ga rabili pri krožkih. V začetku šolskega leta 1983/84 pa so napisali prošnje na podjetja v Železnikih in Škofji Loki, da bi jim poslali odpadni material. Od vseh podjetij so material tudi dobili.

Od leta 1983 dalje je poleg priprave za šolo organiziran tudi potujoči vrtec. Vodile so ju: Marija Zupanc, Katarina Jelenc, Doroteja Prevc, Jana Kos, Mirjana Suwa. Sedaj ju vodi Petra Peternelj.

V začetku maja 1985 je del Dražgoš prizadela elementarna nesreča. Zemeljski plaz je nekaj hiš, ki so bile grajene na plazovitem terenu, tako poškodoval, da so se morali prebivalci izseliti, nekaj pa jih še živi v negotovosti. Morali bodo zgraditi nove hiše.

Po odhodu Pavle Suwe so na šolo prihajale mlade učiteljice in vrstili so se porodniški dopusti. Potrebna so bila nadomeščanja. V sedmih letih se je zamenjalo kar sedem učiteljic: Irena Jesenko, Anka Pintar, Irena Megušar, Jana Leben, Minka Rant in Irena Peršoh. Edino Francka Frakelj je bila stalna učna moč. Septembra 1983 je v Dražgošah začela svojo učiteljsko pot Jana Bertoncely, por. Lušina. Od tega časa je učiteljska ekipa stalna, razen nekaj nadomeščanj, ko so v Dražgošah učile: Mateja Markelj, Cirila Luznar in Helena Kramar.

Med šolskimi počitnicami 1990 je bilo opravljeno generalno popravilo oken in vrat (barvanje, lakiranje), brušenje in lakiranje parketa v obeh učilnicah in pisarni, beljenje pisarne in jedilnice. Dobili so tudi nova vhodna vrata. Probleme pa povzroča streha, ki zamaka. Potrebna bi bila temeljitega popravila.

Vsako leto na šoli izvedejo vse športne, kulturne in naravoslovne dneve, čeprav izvedba le-teh včasih povzroča težave, posebno kadar potrebujejo avtobusni prevoz. Organizirana sta smučarski in plavalni tečaj. Učenci se učijo peči dražgoški kruhek. Povabijo gospo Marijo Jelenc, da jih nauči in jim pomaga, da vsak učenec speče svoj kruhek. Vsi učenci sodelujejo v dramskem krožku. Pripravljajo programe za razne prireditve in za praznike. Organizirana sta tudi tehnični in ročni krožek. Izdelki, ki jih učenci izdelajo med šolskim letom, so razstavljeni na vsakoletni razstavi ob zaključku šolskega leta.¹⁸

Učitelji osnovne šole Dražgoše

1. Ivan Stupica	1894–1917
2. Viktor Kregar	1917/18
3. Valentina Tepina	eno leto med 1. svetovno vojno
4. Alojzija Jeglič	1917–1941, 1950–marec 1951
5. Ivan Resman	1925–1927
6. Jože Zupančič	1927–1935
7. Rafael Pertot	1935–1937
8. Gabriela Veber	1937–1940
9. Vera Novak	1940–april 1941
10. Jože Žbontar	nekaj mesecev
11. Marija Vrhunc	leta 1945
12. Lojze Markič	1945–1947
13. Ana Sajovic	1947/1948
14. Vida Svetek	1950–1954
15. Julči Strnad	1954–1956
16. Marija Bobnar, por. Kranjc	1954–1963
17. Kati Verčič	1. 10. 1958–20. 1. 1959
18. Kristina Sokolov	1963–februar 1964
19. Franc Benedik	februar–junij 1964
20. Pavla Trček por. Suwa	1964–1979
21. Milka Gartner	januar–junij 1966
22. Lojze Kržišnik	september 1958–januar 1969
23. Marija Lotrič	januar, februar 1973
24. Francka Bešter, por. Frakelj	oktober 1974–junij 1975
25. Cilka Sep	1976–
26. Danica Demšar	maj, junij 1978
27. Dragica Sluga	september 1978–januar 1979
28. Irena Jesenko	1978–maj 1979
29. Anka Pintar	1979–1982
30. Irena Megušar	1980/1981
31. Jana Leben	april–junij 1981
32. Majda Tolar	1981–januar 1982
33. Minka Rant	1981–januar 1982
34. Marija Zupanc	januar 1982–1984
35. Irena Peršoh	1981–1985
36. Jana Bertoncelj, por. Lušina	1982–1983
37. Katarina Jelenc	1983–
38. Doroteja Prevc	1985–januar 1986
39. Jana Kos	januar–junij 1986, 1987/88
40. Mateja Markelj	1986/1987
41. Cirila Luznar	1987/88
42. Mirjana Suwa	1988–1990, 1991/1992
43. Helena Kramar	1988/1989
44. Petra Peternelj	september–december 1992
	1991–

Vpis otrok od 1945 do 1993

Prva leta po prvi svetovni vojni je bilo na šolo vpisanih 112–120 otrok.

V letih 1945–48 so bili v šolo vpisani otroci iz Dražgoš in z Rudna. Zato število otrok po letu 1948 tako pade, ker so vpisani samo še dražgoški otroci. Za leta 1947, 1962 in 1963 ni podatkov o vpisanih otrocih.

Leto	Žensk	Moških	Skupaj	Število razredov
1945	31	47	78	4
1946	28	45	73	5
1947	—	—	—	—
1948	13	34	37	4
1949	—	—	41	—
1950	14	30	44	4
1951	12	30	42	4
1952	9	23	32	4
1953	13	23	36	5
1954	18	20	38	5
1955	17	17	34	6
1956	—	—	28	od 2. do 6. r
1957	18	13	31	4
1958	18	8	26	4
1959	15	9	24	4
1960	14	16	30	4
1961	8	15	23	4
1962	—	—	—	—
1963	—	—	—	—
1964	8	13	21	
1965	—	—	21	
1966	8	12	20	
1967	—	—	20	
1968	7	10	17	
1969	7	10	17	
1970	8	10	18	
1971	8	10	18	
1972	9	12	21	
1973	9	12	21	
1974	8	12	20	
1975	11	14	25	
1976	12	11	23	
1977	14	14	28	
1978	13	12	25	
1979	—	—	23	
1980	—	—	10	
1981	9	8	17	
1982	8	7	15	
1983	7	7	14	
1984	—	—	11	
1985	—	—	14	
1986	—	—	16	

1987	—	—	18
1988	—	—	22
1989	—	—	20
1990	—	—	22
1991	—	—	21
1992	—	—	21
1993	—	—	21

Od leta 1964 je vpis v šolo potekal vsaki dve leti in sta bila na šoli izmenično dva razreda:

- 1. in 3. razred
- 2. in 4. razred

Tako je bilo 11 let, ko ponovno uvedejo vsakoletni vpis. Od takrat dalje so na šoli prvi štirje razredi osnovne šole.

Razstava

V osnovni šoli Dražgoše je bila ob 100-letnici šole od 15. do 26. junija razstava, ki jo je pripravil Loški muzej. Gradivo za razstavo so dobili v Zgodovinskem arhivu v Škofji Loki, v Slovenskem šolskem muzeju v Ljubljani, v arhivu OŠ Dražgoše in v Loškem muzeju. Nekaj učil za razstavo so prinesli v šolo učenci. OŠ Dražgoše je izdala publikacijo *Sto let šole v Dražgošah*.

Razstava je obsegala pregled šolstva v Dražgošah od samega začetka leta 1894 do današnjih dni. Večji del razstave so zajemale fotografije, ki so prikazovale: staro vas Dražgoše z značilnim jedrom (cerkev, šola, Tinetova domačija, župnišče, mežnarija in po prvi svetovni vojni je bil tu postavljen še Prosvetni dom), prvotno šolo in njen šolski okoliš, prvega učitelja Ivana Stupico z njegovo družino, učiteljico Alojzijo Jeglič v njenih mladih letih, učitelja Rafaela Pertota s Sokolskim društvom Dražgoše, slavista Jakoba Šolarja, razvaline prvotne šole, Gasilski dom na Rudnu, šolo v baraki, novo šolo, učence s svojimi učiteljicami... Razstavljene so bile tudi fotografije učiteljev, ki so poučevali v Dražgošah, in fotografije kuharic.

Najpomembnejši dokument na razstavi je bila Šolska popisnica, ki je tudi dokončno odpravila dilemo, kdaj je bila šola v Dražgošah ustanovljena. Prva šolska kronika je zgorela z drugim šolskim inventarjem januarja 1942. Leta 1945 je učiteljica Jegličeva po spominu napisala kroniko za pretekla leta in pomotoma navaja leto 1893 kot leto ustanovitve šole. Šolska popisnica izpred druge svetovne vojne pa navaja pravi datum 1. 10. 1894. Poleg popisnice je iz obdobja pred 2. svetovno vojno ohranjenih le še nekaj dokumentov (razne statistike, dopis, načrt šolskega okoliša). Bolj bogat z dokumenti je čas po letu 1945. Ohranjeni so razni sezname, razrednice, imeniki, popisnice, matični listi, statistike, pionirska pošta, poročila, opravičila, plačilni sezname, tedniki...

Razstavljene so bile tudi razne šolske potrebščine, učni pripomočki, učila in šolski predmeti.

Otroci so najprej pisali na tablice z grafitnimi paličicami in brisali s krpicami ali z gobicami. Kasneje so pisali s peresom. Klopi so bile narejene tako, da so imele desno zgoraj luknjico, v kateri je bila steklena posodica s tinto. Steklена posodica je imela lahko še pločevinast pokrov. Vanjo so potem učenci pomakali pero. Za shranjevanje pisal pa so uporabljali lesene puščice. Vse šolske potrebščine so nosili v torbah (lesenih, usnjenih, kakršno je kdo pač premogel) ali v cekarjih.

Pri pouku so uporabljali razne pripomočke: geometrijske like, zemljevide, globus, računalno, črkovne table, modele človeških organov, zbirko semen, nagačene živali... Računska vadnica in berilo sta bili nepogrešljivi učni knjigi. Berilo izpred druge svetovne vojne je imelo za vsako črko posebno zgodbiico (I – Ivanka je šla po vodo z zlato kanglico. Ivanka je vodico polila in jokala: iiii).

Del razstave je prikazoval spričevala. Spričevala so se na Slovenskem pojavila konec 18. stoletja kot izpustna spričevala. Spričevala dražgoške šole iz časa Avstro-Ogrske in iz obdobja med obema vojnama so se ohranila na Rudnem. Spričevala iz Dražgoš so redka in so se ohranila le po naključju (npr. Gabriel Prevc ga je rabil pri vpisu za nadaljnje šolanje in ga je imel pri sebi v Ljubljani), ker je bila vas januarja 1942 požgana in do tal porušena.

Najstarejše ohranjeno spričevalo, ki ga je napisal prvi učitelj v Dražgošah, se je imenovalo Šolsko naznanilo in je bilo pisano v slovenščini. To je bil pisalni list, malo večji kot A4-format, z osnovnimi podatki o učencu (ime, priimek, rojstni podatki, kraj bivanja, skupina, oddelek). Vsebovalo je mnenje o učenem uspehu, o šolskem obisku in o vedenju. Spričevala so poleg opisnega ocenjevanja vsebovala že tudi numerično ocenjevalno lestvico, in sicer za:

- učni uspeh oziroma napredek: prav dober (1), dober (2), zadosten (3), komaj zadosten (4), nezadosten (5)

- vedenje oziroma nravnost: popolnoma primerna (1), primerna (2), manj primerna (3), neprimerna (4)

- pridnost: vztrajna (1), dovoljna (2), nestanovitna (3), premala (4)

- zunanja oblika pisnih izdelkov: prav lična (1), lična (2), manj lična (2), nelična (4)

Šolsko naznanilo so otroci prinesli staršem ali njihovim skrbnikom pokazat štirikrat letno, ker je bilo šolsko leto razdeljeno na četrtletja. Starši ali skrbniki so naznanilo podpisali ali podkrižali.¹⁹

Otroci, ki so hodili v ponavljalno šolo, so prejeli Šolsko naznanilo ponavljalne šole. Tu ne gre za kakšno ponavljanje razreda, ampak je bila to redna šola za otroke, ki so že uspešno končali šest let obveznega šolanja. Potem so do izpolnjenega štirinajstega leta starosti hodili enkrat tedensko v ponavljalno šolo, kjer so utrjevali že osvojeno snov.

Po zaključenem šolanju so prejeli Izpustnico, ki je bila kasneje preimenovana v Odpustnico. Ocene so bile samo v opisni obliki. Dobili so jo učenci, ki so dopolnili štirinajsto leto starosti in po državnem šolskem zakonu z dne 2. maja 1883, niso bili več dolžni hoditi v šolo.²⁰ Izpustnico, kot tudi druga spričevala, sta podpisala učitelj in župnik.

V času med 1. in 2. svetovno vojno so učence ocenjevali dvakrat letno: konec prvega polletja (januarja) in konec drugega polletja (junija). Redna spričevala so bila izdana v obliki majhne knjižice. Ocenjevalna lestvica se je spremenila:

- za uspeh: odličen (5), prav dober (4), dober (3), slab (2), prav slab (1)
- za vedenje: vzorno (5), prav dobro (4), dobro (3), prilično (2), neprimerno (1)
- za pridnost: prav dobra (4), dobra (3), zadostna (2), nezadostna (1)
- za zunanjo obliko pisnih izdelkov: prav lična (4), lična (3), manj lična (2), površna (1).

Spričevala, ki so jih učenci dobili po osemletnem obveznem šolanju kot list papirja, so se imenovala Izpričevalo o dovršeni osnovni šoli. Tu so bile navedene ocene samo za učni uspeh (isto kot je navedeno zgoraj) in za vedenje (odlično (5), prav dobro (4), dobro (3), neprimerno (2)).²¹

Po drugi svetovni vojni so znanje ocenjevali z ocenami:

- za uspeh: odlično (5), prav dobro (4), dobro (3), zadostno (2), nezadostno (1)
- za vedenje: odlično (5), prav dobro (4), dobro (3), zadovoljivo (2), nezadovoljivo (1).²²

Kasneje opustijo numerično ocenjevanje vedenja in uporabljajo samo opisno obliko: vzorno, primerno, manj primerno. Pridnosti in zunanje oblike pisnih izdelkov niso več ocenjevali.

O p o m b e

¹ Rudolf Andrejka, Doneski k zgodovini šolstva v Selcih, *Slovenski učitelj*, št. 10, str. 154.

² Verena Štekar - Vidic, *Iz zgodovine osnovne šole v Kropi*, Radovljica 1988, str. 2.

³ Mapa osnovne šole Dražgoše, *Slovenski šolski muzej*, Ljubljana.

⁴ *Kronika osnovne šole Dražgoše*.

⁵ Hrbtna stran Šolskega naznanila iz leta 1901, last Marinke Luznar, Pajštvarjeva z Rudna.

⁶ *Kronika*...

⁷ Hrbtna stran šolskega naznanila iz leta 1901...

⁸ Spomini Marije Luznar, Gobovcove iz Dražgoš.

⁹ *Kronika*...

¹⁰ Spomini Janeza Pintarja, Miklavževega iz Dražgoš.

¹¹ Jože Ciperle, Andrej Vovko, *Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja*, Ljubljana 1987, str. 71.

¹² Spomini Janeza Pintarja...

¹³ Spomini Draga Habjana, Primčkovskega iz Dražgoš.

¹⁴ *Kronika*...

¹⁵ Spomini Janka Pintarja...

¹⁶ *Kronika*...

¹⁷ J. Ciperle, A. Vovko, *Šolstvo na Slovenskem*..., str. 96

¹⁸ *Kronika*...

¹⁹ Šolsko naznanilo iz leta 1901...

²⁰ Izpustnica iz leta 1922, last Marinke Luznar, Pajštvarjeva z Rudna.

²¹ Spričevalo Gabrijela Prevca, Anglija.

²² Spričevalo Katarine Pintar, Miklavžove iz Dražgoš.

Viri in literatura

1. Mapa osnovne šole Dražgoše, *Slovenski šolski muzej*, Ljubljana.
2. Šolska spričevala, last Marinke Luznar, Pajštvarjeve z Rudna.
3. Spomini (Drago Habjan, Marija Luznar, Janez Pintar)
4. *Kronika osnovne šole Dražgoše*.
5. *Slovenski učitelj*, št. 10.
6. Jože Ciperle, Andrej Vovko, *Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja*, Ljubljana 1987.
7. Verena Štekar - Vidic, *Iz zgodovine osnovne šole v Kropi*, Radovljica 1988.

Zusammenfassung

DIE CHRONIK DER SCHULE IN DRAŽGOŠE

Im Juni 1994 wurde in Dražgoše das hundertjährige Jubiläum der Grundschule gefeiert. Schon im Jahre 1889 begann der Pfarrer Franz Boncelj die Dražgoßer Jugend neben Religion auch im Lesen, Schreiben und Rechnen zu unterrichten. 1894 wurde die Mesnerei in eine Schule umgebaut. Der erste richtige Lehrer war Ivan Stupica, Vater des bekannten slowenischen Malers Gabrijel Stupica. Nach dem ersten Weltkrieg besuchten die Schule schon etwa 120 Kinder. Am Anfang war die Schule einklassig, 1925 wurde sie in eine zweiklassige Schule erweitert. Während des zweiten Weltkrieges gab es keinen Unterricht, denn sowohl die Schule als auch das ganze Dorf waren zerstört. Im Oktober 1945 begann man mit dem regelmäßigen Unterricht im Feuerwehrhaus im Dorf Rudno, im Schuljahr 1948/49 aber in einer Holzbaracke in Dražgoše. Im Frühling 1953 wurde so das ganze Dorf Dražgoše wie auch das Schulgebäude wiederaufgebaut. Am Bau machten auch Schüler und Dörfler mit. In der Zeit nach dem Krieg bis heute unterrichteten in diesem schönen Dorf im Selščica-Tal viele Lehrer. Zur Hundertjahrfeier wurde in der Schule eine interessante geschichtliche Ausstellung über die Entwicklung der Schule veranstaltet.